

Asia: VN/23633/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

- Hyvinvointialue toteaa esitetyn lain muutoksen tarkoittavan, että määritettäessä lääkekustannusten vuosiomavastuuta vuodelle 2024, vuoden 2022 tasoon ”jäädetyttä” vuoden 2023 omavastuuta korotetaan ainoastaan kansaneläkeindeksin vuodesta 2023 vuoteen 2024 koskevan muutoksen perusteella, ei koko 2022-2024 muutoksella. Eli korotus tällä hetkellä vuonna 2023 voimassa olevaan vuosiomavastuun määrään (592,16 euroa) olisi 4,6 % (VM:n arvio), ja näin ollen indeksikorjattu vuosiomavastuu vuonna 2024 olisi 619,39 euroa.
- Lakiteknisesti (ja laskennallisesti) muutos toteutettaisiin laskemalla 1.1.2024 alkaen sairausvakuutuslain 8§:ssä säädettyä vuosiomavastuun lähtötason määrää 576,60 eurosta 534,75 euroon, joka olisi jatkossa on perustana vuosiomavastuulle, ja jolle 8§:n mukaiset indeksikorotukset vuosittain (pl. jäädetytty vuosi 2023) on tehty ja jatkossakin tehdään. Vuosiomavastuun lähtötason tasokorjauksella alaspäin ikään kuin kompensoitaisiin indeksien kova nousu aikavälillä 2022-2024.
- Hyvinvointialue toteaa esitetyn tasokorjausmallin olevan matemaattisesti korrekti, mutta erittäin vaikeasti avautuva toteutustapa tavalliselle kansalaiselle ja erityisesti sellaisille henkilöille, joille lääkekustannusten vuosiomavastuu on todellinen osa arkipäivää. Kansalaisen näkökulmasta ja faktisesti vuosiomavastuuseen tehdystä lainsäädännöllisestä ”indeksikorotuksen leikkauksesta” huolimatta lääkekustannusten vuosiomavastuun absoluuttinen määrä, eli yksilön maksettava osuus, nousee vuonna 2024 em. 4,6%, eli noin 27,23 euroa (VM:n arvio).
- Hyvinvointialue toteaa lääkekustannusten vuosiomavastuun nousun vaikuttavan erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, toimeentulotuen ja muiden sosiaalipalveluiden varaan tukeutuviin, usein pitkäaikaissairaisiin, henkilöihin. Riskinä vuosiomavastuun nostamiselle nähdään sekä toimeentulotukimenojen vastaavaa kasvua että pahimmassa tapauksessa lääkkeiden

käyttämättä jättämisestä aiheutuvat välilliset kerrannaisvaikutukset terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden menoihin. Toisin sanottuna, kansakunnan kokonaistaloudellinen etu on, että lääkkeiden hankintakustannus ei olisi tosiasiallinen este lääkärin määräämien lääkkeiden käyttämiselle. Lääkkeiden käyttö lääkärin ohjeiden mukaisesti on myös edellytys rationaalisen lääkeasioiden tiekartan (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:5) kokonaisuuden toteutumisessa.

- Hyvinvointialue huomauttaa lisäksi, että hallituksen esityksestä (numeroimaton luonnos) ei ilmene vaikutusten arviointia siitä, mihin kaikkialle muualle lain 8§:ssä määritetyn vuosiomavastuun lähtötason korjaus alaspäin mahdollisesti vaikuttaisi. Eli vaikuttaako (nyt alaspäin tarkistettava) omavastuun lähtötaso (jonkin muun) laskennan perusteena muualla julkishallinnossa tai yksityisessä terveydenhuollossa; taikka käytetäänkö sitä referenssinä esim. yksityisten hoitokuluvakuutuksien hinnoittelussa, tms. Tällaiset vaikutukset tulisi selvittää ennen laskennan lakiin kirjatun lähtötason muuttamista. Lääkekustannusten vuosiomavastuun absoluuttisen nousun vaikutuksia tulisi myös tarkastella kokonaisuutena hallitusohjelmaan kirjattujen muiden sosiaaliturvan muutosesitysten kanssa, selvittäen niiden yhteisvaikutusta pienituloisten mahdollisuuksiin huolehtia välttämättömistä lääkekuluistaan.

- Edellä todetun perusteella hyvinvointialue pitää parhaimpana vuonna 2023 aloitetun vuosiomavastuun ”jäädymyksen” jatkamista, eli omavastuun pysyttämistä 592,16 eurossa toistaiseksi. Mikäli omavastuuta halutaan de facto nostaa, tulisi uusi vuonna 2024 noudatettava omavastuutaso (nyt arvioidun mukainen 619,39 euroa) kirjata sellaisenaan lakiin, minkä jälkeen sitä mahdollisesti tarkistettaisiin tulevien vuosien indeksikehityksellä. Edellä mainittu huomio vaikutusten arvioinnista koskee luonnollisesti myös tätä toteutustapaa.

YHTEENVETO

- Satakunnan hyvinvointialue puoltaa lakiesityksessä tarkoitettua vuosiomavastuun indeksikorotuksen leikkausta, mikäli sen vaihtoehdoksi nähdään vain vuosiomavastuun täysimääräinen korottaminen ilman indeksikorotuksen leikkausta. Parhaimpana vaihtoehtona hyvinvointialue pitää kuitenkin lääkekustannusten vuosiomavastuun säilyttämistä toistaiseksi ”jäädymyksessä” vuoden 2023 tasossa.

Satakunnan hyvinvointialue

Kirsi Varhila, hyvinvointialuejohtaja

Varhila Kirsi
Satakunnan hyvinvointialue

Tapiola Jukka
Satakunnan hyvinvointialue